

İnsan hüquqları insan sivilizasiyası qədər qədim tarixə malikdir və hər bir insanın ləyaqətin-dən irəli gələn mənəvi tələbatıdır. Bu hüquqlar bütün insanlara xasdır, onların təbii istəklərinin nəticəsi olmaqla bərabər, həm də ləyaqətli həyat yaşamağı istiqamətlənmisdir.

İnsan hüquqlarının müdafiəsinin temin edilməsi ölkədə qanunun alılıyinin əsas göstəricilərindən biridir və onların qorunmasına həyatın bütün sahələrində ehtiyac var. İnsan hüquqlarının mövcudluğu hər bir fərdin öz həyatını azad, bərabər və insan lə-yaqətinə hörmət mühitində qurmaq imkani verir.

Hər bir dövlətin insan hüquqlarına hörmətlə yanaşmaq, onları qorumaq və zəruri təminatlar yaratmaq öhdəliyi var. Bu hüquqların minimum standartları dövlətlərin konstitusiyalarında, beynəlxalq hüquq normaları və digər qanunvericilik aktlarında özəksini tapır. İnsan hüquqları universal, ayrılmaz və bir-biri ilə əlaqəli olmaqla, onların müdafiəsi üçün xüsusi alət və mexanizmlərin mövcudluğu zəruridir.

nə cəlb olunmuş mülki işçilər və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizlik hüququnun təmin olunması məqsədilə bölgədə aparılan lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikasının konstitusiya quruluşu və suverenliyi tam bərpa edildi. Hazırda vurulmuş ziyanın aradan qaldırılması, vətəndaşlarımızın pozulmuş hüquqlarının bərpası, öz yaşayış yerlərinə qaytarılması istiqamətində cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə misilsiz quruculuq işləri həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın elm, təhsil, sohiyyə, sosial, mədəni irsin qorunması və digər sahələrdə vətəndaşlarımızın hüquqlarının təminini, qadın və uşaq hüquqlarının qorunması, vətəndaş cəmiyyəti və hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində gör-

Habelə tutulmuş, həbs edilmiş şəxslərin qanun qarşısında bərabərlik, əsassız həbsə məruz qalmamaq, ədalətlı məhkəmə araşdırması və sairə hüquqlarının müdafiəsi də dövlətimizin daim prioritet vəzifələrindən biri olmuşdur.

Əsası Ümummilliyi Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən əfv institutunun tətbiqi nəticəsində bu günədək 69 əfv, habelə 12 amnistiya aktı nəticəsində 10 minlərlə insanın azadlığa qovuşması təmin edilmişdir.

Təkcə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin Azərbaycan xalqının Ümummilliyi Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə əfv olunması haqqında" 8

hüquqlarının müdafiə ən əsaslar: hədəflər və

düyü işlər və əldə olunan nailiyyətlər hüquqi dövlətin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Normativ-hüquqi baza

İnsanların layiqli həyat şəraiti və fundamental hüquqlarının müdafiəsi, sosial ədalətin bərqrərə olması, cəmiyyətdə iqtisadi inkişaf, əmin-amanlığın təmin edilməsi demokratik cəmiyyətin təməl prinsiplərinin təşkil edir. Bu hədəflərə çatmaq üçün dövlətimiz tərəfindən aparılmış uğurlu siyaset nəticəsində qəbul edilən qanunvericilik aklları, milli fəaliyyət planları və proqramları uğurla icra edilir. Vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı, dövlət orqanları ilə vətəndaş cəmiyyəti institutları arasında əməkdaşlığı təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

Bu gün Azərbaycanda insan hüquq və

may 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə ümumiyyətdə 801 məhkum əfv edilmişdir.

Bu gün qeyd olunan məqsədlərə çatmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və digər qanunları ilə prokurorluq orqanlarının üzərinə mühüm vəzifələr qoyulmuşdur. Cinayət təqibinin həyata keçirilməsi, qanunların icrasına nəzarət, məhkəmələrdə dövlət ittihamının müdafiəsi, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində önemli vəzifələr daşıyan prokurorluq uzun illərdir qanunçuluğunu təmin edilməsi, hər kəsin qanun qarşısında bərabərlik hüququnun qorunması, insanların hüquq və azadlıqlarına hörmət edilməsi istiqamətində öz fəaliyyətini uğurla davam etdirir.

Prokurorluğun insan hüquqlarının müdafiəsində rolü

İnsan hüquqlarının müdafiəsini şərtləndirən əsaslar: *hədəflər və çağırışlar*

xunulmazlığı, təhsil, ədalətli məhkəmə araşdırması və digər hüquqlar insanların demokratik cəmiyyətdə yaşamları üçün əsas şərtlərdən biridir.

Stylized Words

publikası yenidən öz müstəqilliyini əldə etməsinə baxmayaraq, ilk illərdə şəxsi mənafelər və qeyri-peşəkar idarəetmə nəticəsinə insanların fundamental hüquqlarının pozulması, sui-istifadə, özbaşınlıq halları geniş vüset almışdı.

milli Lider Heydər Əliyevin hakimiyətə qayıdışından sonra ölkədə demokratik quruluşa malik dünyəvi dövlət quruculuğu, insan hüquqlarının qorunması və müdafiəsi sahəsində mühüm addımlar atıldı. Müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası qəbul edilməkələ, milli dövlətçilik ənənələrinin inkişafı, insan hüquqlarının müdafiəsinin təməli qoyuldu, demokratik hüquqi dövlətin bütün prinsipləri təsbit olundu, insan və və-

təndaş hüquq və azadlıqlarının təmini dövlətin ali məqsədi kimi bəyan edildi. Ulu Öndərin möhkəm təməllər üzərində əsasını qoymuş humanizm siyasetini uğurla davam etdirən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev insanların həyat şəraitinin və rifah səviyyəsinin artırılması üçün hüquqi dövlət quruculuğunu mütərəqqi islahatlar aparmış, insan meyarı əsas götürülməklə onların hüquqlarının təmin edilməsi prosesi keyfiyyətə yeni müstəviyə keçirilmişdir. Ölkkədə normativ-hüquqi bazanın formalasdırılması təmin edilmiş, hüquq mədəniyyətinin inkişaf etdirilməsi, hüquq müdafiə sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm nailiyyətlər əldə edilmişdir.

İmam standartları BMİ-İİİ "Umumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsi", "İnsan Hüquqları üzrə Vyana Bəyannaməsi" və "İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyasında öz əksini tapmışdır. Həmin beynəlxalq sənədlərin hər biri özündə yaşamaq, azadlıq, bərabərlik, ləyaqət, həmrəylik və ədalət principlərini ehtiva edir. Bu beynəlxalq normalar ideal ictimai münasibətləri nəzərdə tutşa da, təəssüf ki, çağdaş dövrdə biz bunun real tətbiq edilmədiyinin işğal altında olmuş torpaqlarımızdan məcburi köçkün düşən vətəndaşlarımızın timsalında uzun illər şahidi olmuşuq.

sində beynəlxalq hüquq normalarının kodcasına pozulduğunun, uzun illər ərzində Qarabağ münaqişəsinin "ikili standartlar" siyaseti səbəbindən həll olunmadığının, qaćın və məcburi köçkünlərimizin yaşamaq, azad hərəkət etmək, təhsil, mülkiyyət və sair fundamental hüquqlarının pozulduğunu görmüşük.

Qürurla deyə bilerik ki, 44 günlük Vətan müharibəsi zamanı canab Ali Baş Ko-

ten ilməniəsi zəfərən cəhab Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuz vətəndaşlarımıza qarşı tördilən bu hüquq pozuntularına son qoymağə nail oldu. İşğal edilmiş torpaqlarımız düşmən tapda-

nə cəlb olunmuş mülki işçilər və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizlik hüququnun təmin olunması məqsədilə bölgədə aparılan lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikasının konstitusiya quruluşu və suverenliyi tam bərpa edildi. Hazırda vurulmuş ziyanın aradan qaldırılması, vətəndaşlarımızın pozulmuş hüquqlarının bərpası, öz yaşayış yerlərinə qaytarılması istiqamətində cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə misilsiz quruculuq işləri həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın elm, təhsil, sohiyyə, sosial, mədəni irsin qorunması və digər sahələrdə vətəndaşlarımızın hüquqlarının təminini, qadın və uşaq hüquqlarının qorunması, vətəndaş cəmiyyəti və hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində gör-

Habelə tutulmuş, həbs edilmiş şəxslərin qanun qarşısında bərabərlik, əsassız həbsə məruz qalmamaq, ədalətlı məhkəmə araşdırması və sairə hüquqlarının müdafiəsi də dövlətimizin daim prioritet vəzifələrindən biri olmuşdur.

Əsası Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilən əfv institutunun tətbiqi nəticəsində bu günədək 69 əfv, habelə 12 amnistiya aktı nəticəsində 10 minlərlə insanın azadlığa qovuşması təmin edilmişdir.

Təkcə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Məhkum edilmiş bir sıra şəxslərin Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə əfv olunması haqqında" 8

hüquqlarının müdafiə ən əsaslar: hədəflər və

düyü işlər və əldə olunan nailiyyətlər hüquqi dövlətin möhkəmlənməsinə xidmət edir.

Normativ-hüquqi baza

İnsanların layiqli həyat şəraiti və fundamental hüquqlarının müdafiəsi, sosial ədalətin bərqrər olması, cəmiyyətdə iqtisadi inkişaf, əmin-amanlığın təmin edilməsi demokratik cəmiyyətin təməl prinsiplərinin təşkil edir. Bu hədəflərə çatmaq üçün dövlətimiz tərəfindən aparılmış uğurlu siyaset nəticəsində qəbul edilən qanunvericilik aklları, milli fəaliyyət planları və proqramları uğurla icra edilir. Vətəndaş cəmiyyətinin inkişafı, dövlət orqanları ilə vətəndaş cəmiyyəti institutları arasında əməkdaşlığı təkmilləşdirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

Bu gün Azərbaycanda insan hüquq və

may 2023-cü il tarixli sərəncamı ilə ümumiyyətdə 801 məhkum əfv edilmişdir.

Bu gün qeyd olunan məqsədlərə çatmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası və digər qanunları ilə prokurorluq orqanlarının üzərinə mühüm vəzifələr qoyulmuşdur. Cinayət təqibinin həyata keçirilməsi, qanunların icrasına nəzarət, məhkəmələrdə dövlət ittihamının müdafiəsi, insan hüquq və azadlıqlarının qorunması sahəsində önəmli vəzifələr daşıyan prokurorluq uzun illərdir qanunçuluğunu təmin edilməsi, hər kəsin qanun qarşısında bərabərlik hüququnun qorunması, insanların hüquq və azadlıqlarına hörmət edilməsi istiqamətində öz fəaliyyətini uğurla davam etdirir.

Prokurorluğun insan hüquqlarının müdafiəsində rolü

yolda prokurorluğun ali möqsədi insan hüquqlarının müdafiəsi, cinayət mühakimə teminin effektiv işləməsi, vətəndaşların ni cinayetlərdən mühafizəsi, dövlətin və məməyyətin maraqlarının təmin edilməsinin ibarətdir. Məhz bu baxımdan prokurorluq orqanlarının əməkdaşları daim öz bilik peşəkarlıqları ilə seçilirlər.

Üasır yanaşma

Xüsusən də, son illərdə Baş Prokurorluğun yeni rəhbərliyi tərəfindən aparılmış geniş islahatlar nəticəsində prokurorluq orqanları insan hüquqlarının müdafiəsi sahə-

"Insan hüquqlarının ve əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Konvensiyanın, "Mülki və siyasi hüquqlar haqqında", "İqtisadi, sosial və mədəni hüquqlar haqqında" Beynəlxalq Paktların müddəalarına, İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin president hüququna və xarici ölkələrin konstitusiya nəzərəti orqanlarının məhkəmə təcrübəsinə istinad edilməklə, vahid istintaq və məhkəmə təcrübəsinin yaradılması möqsədilə Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğu tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinə çoxsaylı sorğu və röylərin verilməsi təmin edilməklə Konstitusiya Məhkəmə icraatında iştirak edilmişdir.

Prokurorluq orqanlarının fəaliyyətində müasir informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının tətbiqinin təmin olunması məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 7 may tarixli fərmanı ilə yaradılmış "Elektron Prokurorluq" informasiya sistemi eyni zamanda insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə, prokurorluğa müraciət imkanlarının genişlənməsinə, prokurorluğun fəaliyyətinin səmərəliliyinin və şəffaflığının artırılmasına, süründürməçilik və sui-istifadə hallarının qarşısının alınmasına, aşkarlığın və operativliyin təmin edilməsinə, prokurorluq işçilərinin fəaliyyətinə nəzarətin effektivliyinin artırılmasına, elektron kargızarlığın və elektron sənəd dövriyyəsinin təmin olunmasına xidmət edir.

Bir faktı da cəvad etmək lazımdır ki

Birinci mənzil hüquq qurumlarının rəsul tərində çevikliyin və səmərəliliyin artırılması, şəffaflığın təmin edilməsi, peşəkar idarə korpusunun formalasdırılması məqsədi cənab Prezidentin 2020-ci il 10 iyun tərəlli sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun yeni strukturu təsdiq edilmiş, Baş Prokurorluğun strukturu təsdiq etmək tamamilə yenidən formalasdırılmışdır. Əraq daha çevik, mobil və dinamik idarəetmə malik idarələr yaradılmış, idarə və bolərin sayı 15-dən 18-ə çatdırılmışdır.

Dündən başqa, rəsədlər, tətbiq və əmək izamı, kadrlarla iş, sənədlərin dövriyyəsi, posessual rəhbərlik və nəzarət fəaliyyəti-təşkili, eləcə də struktur qurumlar və tə-
prokurorluqlar arasında münasibətləri tənzimləyən Baş Prokurorluğun İşin Təşki-
Qaydaları təsdiq edilməklə ayrı-ayrı sahə-
rin vahid normativ sənəddə tənzimlənmə-
təmin olunmuşdur.

İşin Təşkili Qaydalarında qanunla
şəxsi tətbiq etmək məqsədi ilə, əsas-

baxılmış təqdimatlar üzrə məhkumların cə-
zası azaldılmışdır.

2023-cü ilin birinci yarım ili ərzində və-
təndaş məmənunluğunun tomini istiqamətin-
də minlərlə vətəndaş qəbul edilərək bir sıra
məsələlərlə bağlı edilən müraciətlər yerin-
də həll olunmuş, eyni zamanda vətəndaşın
şikayəti əsasında cinayət işinə xitam veril-
məsi haqqında 10, cinayət işi üzrə icraatın
dayandırılması haqqında 4 qərarın ləğv

Təkcə onu demək kifayətdir ki, bu dövr ərzində ötən illərdən bağlı qalmış qeyri-asharlılıq, kollegiallıq, ədalət, qərəzsizlik və obyektivlik prinsipləri rəhbər tutulmuşdur.

obyektivlik principi rəhbər tutulsaqla, Baş Prokurorluqda ilk dəfə olaraq Təzizm Komissiyası, Etik Davranış Komissiyası, Əmək Məsələləri Komissiyası mi qurular təsis edilərək fəaliyyət stərməkdədir.

Yenidən təşkil olunan Hüquqi təminat mərkəzi əsasən əmək məsələləri üz-

kar şəraitdə töredilmiş 35 qəsdən adam öldürmə cinayətinin Daxili İşlər Nazirliyi, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti və Penitensiar Xidməti ilə birgə keçirilmiş pəşəkar is-tintaq-əməliyyat tədbirləri ilə açılması təmin edilməkələ təqsirsiz şəxslər ifşa edilmişdir.

Qeyd edilməlidir ki, cari ilin ilk 10 ayı

insan hüquqları məsələləri idarəsi müsələqil struktur qurum kimi fəaliyyət göstərək olə idarənin əsas vəzifə və funksiyalarını, həmçinin Azərbaycan Respublikasının insan hüquqlarının müdafiəsi sahəsində qanunvericiliyin tələblərinə və bu sahədə synəlxalq standartlara riayət olunmasına zarətin gücləndirilməsi, hüquq tətbiqət prosesində Avropa İnsan Hüquqları ərzində prokurorluq orqanlarında aparılmış istintaq tədbirləri ilə istintaqı tamamlanmış cinayət işləri üzrə xüsusi mülkiyyətə dəymış 54 milyon 63 min manat möbləğində vurulmuş maddi ziyanından 20 milyon manatdan artıq vəsaitin dövlət büdcəsinə ödənilməsinə nail olmuşdur.

Bu gün prokurorluq orqanlarının əməkdaşları digər hüquq-mühafizə orqanları ilə

prinsiplərini tətbiq etmək. İnsan hüquqları əshkəməsinin hüquqi prinsipləri, mövqə standartlarına istinad olunması təcrübənin prokurorluq orqanlarında təşviq ediləsi, eləcə də İnsan Hüquqları üzrə Mükkildən (Ombudsman) daxil olan müraabat və sorğuların icrası məqsədilə prokurorluğun sisteminə daxil olan qurumların təaliyyətinin əlaqələndirilməsi kimi funksiyalar daxil edilmişdir.

Bundan başqa, vətəndaş məmənluğunu təmin edilməsi məqsədilə prokurorluq media ilə birgə əməkdaşlığı müasir təhlükələr və dinamik şərtlər əsasında qurulmuş, mətbuat xidməti vəsítəsilə prokurorluğun fəaliyyəti ilə bağlı məlumatlar ictimaiyyətə həyata keçirirlər.

Əminliklə deyə bilərik ki, bu illər ərzində şərəfli inkişaf yolu keçmiş prokurorluq orqanlarının işçiləri bundan sonra da Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin müəyyən etdiyi və cənab

İyi yotə çatdırılmaqla aşkarlıq və hesabatlıq prinsipləri təmin edilmiş, maarifləndirilər, media vasitəsilə vətəndaş müraciətlərin operativ araşdırılması təşkil edilmişdir. Habelə, prokurorluq işçiləri tərəfindən insan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında" Avropa Konvensiyası, Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin esedent hüquq, insan hüquq və əsas azadlıqlarının müdafiəsinə dair Azərbaycan

Prezident İlham Əliyevin uğurla davam etdiridiyi siyasi kursa, milli dövlətçilik ideyalarına sadıq qalaraq, fəal vətəndaşlıq mövqeyində dayanmaqla qanunçuluq prinsipini rəhbər tutaraq cinayətkarlığa, korrupsiya və kriminal xarakterli bütün mənfi təzahürlərə qarşı mübarizənin səmərəliliyinin artırılmasına, insan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsində, ictimai-siyasi sabitliyin və dövlətciliyimizin gorunmasına və